

Datum
2021-01-26

Yttrande

Diarienummer
TN-2020-525

Till
Stadsrevisionen

Granskning av upphandlingar och inköp - uppföljande yttrande SR-2019-79

Tekniska nämnden har beslutat att lämna följande uppföljande yttrande:

Sammanfattning

Stadsrevisionen granskade för ett år sedan upphandlingar och inköp inom Tekniska nämnden. Granskningen överlämnades till Tekniska nämnden i februari 2020 och nämnden svarade Stadsrevisionen den 24 mars 2020. Stadsrevisionen har begärt att nämnden senast den 31 januari 2021 lämnar ett uppföljande yttrande som ger svar på vilka åtgärder Tekniska nämnden har vidtagit under 2020 och vilken effekt dessa haft i verksamheten samt vilka ytterligare åtgärder som är planerade.

Syftet med granskningen var att bedöma om inköp har direktupphandlats enligt gällande regelverk eller avropats gentemot aktuella ramavtal samt om nämndens interna kontroll avseende upphandlingsprocessen varit tillräcklig. Syftet var även att bedöma om nämnden bedriver ett tillräckligt och dokumenterat arbete för att förebygga och upptäcka oegentligheter i inköpsprocessen.

Revisorskollegiet gjorde bedömningen att tekniska nämnden har en tydlig organisation för sin inköpsverksamhet och att Fastighets- och gatukontoret genom sin upphandlings- och entreprenadenhet skapar goda förutsättningar för medarbetare att handla upp enligt regelverket. Styrdokumenten är överlag kända inom verksamheten och information finns att tillgå på intranätet.

Stadsrevisionen ansåg vidare att det var positivt att nämnden utformat en organisation som genom delegationsordning och rutiner för anbudsöppning motverkar oegentligheter inom upphandlingar och inköp i verksamheten. Förvaltningsledningen har också identifierat de personer som anses särskilt riskutsatta avseende otillbörlig påverkan.

Granskningsresultatet föranledde dock revisorskollegiet att rekommendera Tekniska nämnden att vidta följande åtgärder:

- upprätta tillräcklig dokumentation vid direktupphandlingar och avrop, i enlighet med lagen om offentlig upphandling och intern beslutade styrdokument/riktlinjer
- tydliggöra för organisationen vilka ramavtal som är aktuella och gällande för avrop
- snarast genomföra regelrätta upphandlingar i de fall ramavtal har löpt ut eller förlängts automatiskt under en längre tid
- säkerställa att det inom nämndens verksamhet är tydligt när jäv ska anmälas samt vem tjänstpersonerna ska kontakta vid misstanke om mutor och oegentligheter
- besluta om riktlinjer för direktupphandling.

Tekniska nämndens sammanfattande yttrande över granskningen, beslut den 24 mars 2020, § 92:

”Upphandling är av central betydelse inom Tekniska nämndens verksamhetsområde. Det är viktigt att det råder en organisationskultur där efterlevnad av lagen för offentlig upphandling (LOU) är en självklarhet vid upphandlingar och inköp.

Upphandlingar över tröskelvärdet enligt LOU ska göras av upphandlings- och entreprenadenheten på fastighets- och gatukontoret. Enheten besitter specialkompetens inom området och erbjuder både utbildningar och konkret stöd i upphandlingsfrågor. Fastighets- och gatukontoret har, på uppdrag av Tekniska nämnden, under senare år prioriterat utbildningsinsatser och digitalt processtöd inom upphandlingsområdet för både chefer och medarbetare. Under 2019 har dessutom en särskild upphandlingssamordnare anställts som erbjuder stöd i direktupphandlingsfrågor och avrop mot ramavtal. Tekniska nämnden gör bedömningen att flertalet medarbetare som regelbundet gör direktupphandlingar och avropar mot ramavtal har goda kunskaper inom området och följer de instruktioner som finns.

Av Stadsrevisionens granskningsrapport framgår att Tekniska nämnden och dess förvaltning, Fastighets- och gatukontoret, under perioden den 1 januari–31 augusti 2019 hade en inköpsvolym som uppgick till 712 mnkr. Det bör noteras att denna inköpsvolym, som omfattar både driftbudget och investeringsbudget, till största delen består av betalningar för upphandlade mark- och anläggningsentreprenader samt för de fyra upphandlade skötsel- och underhållsentreprenaderna.

Denna granskning visar att det råder brister i bland annat avtalsdokumentation vid direktupphandlingar, ett problem som nämnden tyvärr delar med många upphandlande myndigheter. Vidare visar granskningen brister i avtalsuppföljning avseende löptider, vilket kan leda till oönskade automatiska förlängningar av avtal.

Fastighets- och gatukontoret har, på uppdrag av Tekniska nämnden, pågående insatser för att höja den interna kontrollen för upphandling och inköp, men har också tagit fram särskilda åtgärder med anledning av granskningsrapportens resultat.

Under 2020 fortsätter utbildningsinsatserna för att öka medarbetarnas kompetensnivå ytterligare. Vidare pågår en utredning av ett eventuellt gemensamt avtalssystem med rutiner för upp-

följning av löptider. För att kunna kvalitetssäkra och identifiera eventuella avvikelser ska regelbundna analyser och stickprov av förvaltningens upphandlingar och inköp göras.

Av granskningsrapporten framgår det att det råder en upplevd otydlighet i vem medarbetarna ska vända sig till vid misstanke om oegentligheter vid upphandlingar. Information om regelverket kring mutor och jäv har sedan länge varit en del av introduktionsprogrammet för nyanställda. Tekniska nämnden har nyligen beslutat om reviderade riktlinjer och dessa ska arbetas in i det nya introduktionsprogrammet för nyanställda. Målgruppsanpassade diskussionstillfällen för särskilt utsatta yrkeskategorier ska införas för att kunna bibehålla en hög kunskapsnivå inom området.

Ovan nämnda åtgärder bedöms öka förutsättningarna för en god intern kontroll av upphandling och avtalshantering inom Tekniska nämndens verksamhetsområde.”

Uppföljande yttrande

A. Uppföljning december 2020 med redovisning av åtgärder som genomförts under 2020 – avseende följsamhet mot LOU med mera

- Generella utbildningar om direktupphandling har hållits under 2020. Utbildningarna har innehållit information om den särskilda modul som är ett processtöd vid direktupphandlingar. Vidare har ett mer specialiserat utbildningspaket tagits fram och utbildningar har genomförts.
- Förvaltningen arbetar fortlöpande med att kartlägga behoven av ramavtal. Genom att direktupphandlingar ska dokumenteras i en direktupphandlingsmodul kan varor och tjänster som inhandlas i större omfattning identifieras. Målsättningen är att ramavtal ska finnas för samtliga inköp som inhandlas över tid med belopp som överstiger direktupphandlingsgränsen. Vidare arbetar förvaltningen med att fortlöpande anpassa befintliga ramavtal till nu gällande regelverk, särskilt i fråga om avtalens löptider.

Analys pågår av vilka enheter och medarbetare som bedöms vara i särskilt behov av stöd. Målgruppsanpassat stöd erbjuds. Dessa insatser har startat under 2020 och fortsätter så länge behov anses föreligga.

Sökvägarna till ramavtalen via intranätet har setts över i samråd med kommunikationsenheten för att se om dessa går att förenkla ytterligare. Arbetet fortsätter under 2021.

- Riktlinjer för direktupphandling har beslutats av Tekniska nämnden.

Redovisning av vilka effekter åtgärderna har haft på verksamheten:

Bedömning görs att åtgärderna ökat medarbetarnas kompetens inom upphandling ytterligare, vilket ger bättre förutsättningar för en ökad regelefterlevnad av lagen om offentlig upphandling.

Den interna kontrollen av upphandlingsprocessen bedöms därmed ha ökat.

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras

- Införandet av ett avtalssystem för varor och tjänster avvaktar Stadskontorets upphandling av ett gemensamt system. Detta bedöms kunna ske i slutet av 2021. Ställningstagande om behov av gemensam avtalsadministratör med ansvar för bevakning av avtalens löptider tas i samband med detta. I det fall Stadskontoret inte avser att upphandla ett gemensamt avtalssystem för staden, kommer förvaltningen att överväga framtagande av kravspecifikation och egen upphandling av ett s.k. avtalssystem.
- Stickprov av upphandlingar och inköp, avseende dokumentation och löptider, ska göras varje år, med start 2021, tills annan bedömning görs.

B. Uppföljning december 2020 med redovisning av åtgärder som genomförts - avseende förebyggande arbete mot oegentligheter

Information om regelverket kring mutor och jäv och andra oegentligheter har sedan flera år varit en del av introduktionsprogrammet för nyanställda. Information baserat på de nya riktlinjerna har arbetats in i det nya introduktionsprogrammet för nyanställda som hålls två gånger per halvår. Informationstillfällena innehåller ett särskilt avsnitt om att det är varje medarbetares ansvar att meddela misstanke om oegentligheter till närmaste chef eller HR-chef. Alla befintliga chefer och medarbetare ska också påminnas om detta i olika sammanhang. Målet är att ingen medarbetare ska uppleva otydlighet om vart man vänder sig angående misstänkta oegentligheter.

- Arbetet med analyser av förvaltningens inköp har påbörjats och uppföljning ska ske tertialvis. Dessa analyser ska användas för att se vilka inköpsbehov förvaltningen har, från vilka leverantörer som inköpen sker och om det finns anledning till ramavtal inom ett visst område. Vidare ska analyserna visa om det finns avvikelser i till exempel belopp eller vilka leverantörer som används.

Redovisa vilka effekter åtgärderna har haft på verksamheten

Bedömd effekt av informationstillfällena om mutor och jäv och andra oegentligheter, är att medarbetarnas och chefernas kunskap om regelverken och riskerna har höjts. Kunskap om vad som gäller i offentlig verksamhet och inom upphandlingsområdet är nödvändigt för det förebyggande arbetet.

Den interna kontrollen avseende risk för oegentligheter bedöms därmed ha ökat.

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras

Särskilda yrkeskategorier, som bedöms som särskilt utsatta för risken för påverkansförsök, ska ha regelbundna diskussionstillfällen för att kunna bibehålla en hög kunskapsnivå inom området. Dessa diskussionstillfällen påbörjas under 2021 och ska upprepas när så bedöms lämpligt.

Fastighets- och gatukontoret avvaktar Stadskontorets arbete inom ramen för projektet Ekonomisk brottslighet mot välfärden. En handlingsplan för stadens arbete med att förebygga, upptäcka och hantera fall av otillåten påverkan och interna oegentligheter ska tas fram.

Ordförande

Andréas Schönström (S)

Nämndsekreterare

Philip Lee
